

Πέντε τρόποι με τους οποίους θα μπορούσε να ξεσπάσει ένας πόλεμος μεταξύ Τουρκίας και Ελλάδας το 2026

του Δημήτρη Τσαϊλά, Υποναύαρχου ε.α.

Η Επιστροφή ενός Γνωστού Προτύπου

Οι περίοδοι ηρεμίας στις ελληνοτουρκικές σχέσεις έχουν συχνά αποδειχθεί παραπλανητικές. Κάτω από την επιφάνεια, οι δομικές εντάσεις σχετικά με την κυριαρχία, τα θαλάσσια δικαιώματα και την περιφερειακή επιρροή, συνεχίζουν να συσσωρεύονται. Όταν επανεμφανίζονται, σπάνια το κάνουν σταδιακά. Ξεσπούν σε κρίσεις, σχεδόν συγκρούσεις, διπλωματικό πάγωμα και ταχεία στρατιωτική σηματοδότηση.

Το ερώτημα το 2026 δεν είναι αν η ένταση θα επιστρέψει, αλλά με ποια μορφή. Όλο και περισσότερο, τα σημάδια δείχνουν προς μια αναβίωση αυτού που θα μπορούσε να ονομαστεί «**τακτική έντασης**». Μια σταθμισμένη στρατηγική πίεσης, εκτός από πόλεμο, σχεδιασμένη να επιβάλει τετελεσμένα γεγονότα, αποφεύγοντας παράλληλα μια σύγκρουση πλήρους κλίμακας.

Πρόσφατες εξελίξεις υποδηλώνουν ότι η Άγκυρα μπορεί να προετοιμάζεται να εισέλθει ξανά σε μια τέτοια φάση. Οι παράγοντες που την οδηγούν δεν είναι μοναδικοί. Είναι πολυεπίπεδοι, δομικοί και αλληλοενισχυόμενοι.

Τέσσερα μηνύματα από την Άγκυρα

Καταρχάς, η Τουρκία προετοιμάζει νομοθεσία για να ορίσει επίσημα τις θαλάσσιες ζώνες της τόσο στο Αιγαίο όσο και στην Ανατολική Μεσόγειο, ουσιαστικά κωδικοποιώντας το **δόγμα της Γαλάζιας Πατρίδας** στο εσωτερικό δίκαιο. Αυτό είναι κάτι περισσότερο από μια νομική κίνηση. Είναι ένα στρατηγικό μήνυμα. «Κλειδώνοντας» τους μαξιμαλιστικούς ισχυρισμούς, η Άγκυρα περιορίζει το περιθώριο για συμβιβασμούς και κάνει οποιαδήποτε μελλοντική διαπραγμάτευση να φαίνεται ως παραχώρηση.

Δεύτερον, η ελληνική εξωτερική πολιτική έχει εξελιχθεί προς ένα δίκτυο περιφερειακών ευθυγραμμίσεων από συνεργασίες με τη Γαλλία και τις Ηνωμένες Πολιτείες έως τριμερείς μορφές στην Ανατολική Μεσόγειο. Από την οπτική γωνία της Αθήνας, αυτή είναι μια ορθολογική εξισορροπητική απάντηση σε έναν μεγαλύτερο και πιο δυναμικό γείτονα. Από την οπτική γωνία της Άγκυρας, ωστόσο, ενισχύει μια αφήγηση περικύκλωσης.

Τρίτον, ο ταχύς στρατιωτικός εκσυγχρονισμός της Ελλάδας με νέα αεροσκάφη, ναυτικά μέσα και συστήματα αεράμυνας, έχει αρχίσει να μεταβάλλει την επιχειρησιακή ισορροπία στο Αιγαίο. Η ανάπτυξη συστημάτων όπως οι πυροβολαρχίες PATRIOT σε νησιά όπως η Κάρπαθος, παράλληλα με τις ενισχυμένες θέσεις στον Έβρο και το ανατολικό Αιγαίο, δημιουργεί αυτό που οι Τούρκοι σχεδιαστές θεωρούν ολοένα και περισσότερο ως απαγορευτικές επιχειρησιακές συνθήκες.

Τέταρτον, και ίσως το πιο σημαντικό, παραμένει ένα επίμονο ρεύμα εντός του αμυντικού κατεστημένου της Τουρκίας, ιδίως στους ναυτικούς κύκλους, που είναι προσηλωμένο στη λογική της Γαλάζιας Πατρίδας. Αυτοί οι παράγοντες υποστηρίζουν ότι η διπλωματία από μόνη της δεν θα αποφέρει αποτελέσματα και ότι η Τουρκία πρέπει να διεκδικήσει τους ισχυρισμούς της «στο πεδίο». Από το 2016, ο αριθμός των αξιωματούχων που είναι πρόθυμοι να αποδεχτούν υψηλότερο επιχειρησιακό κίνδυνο έχει αυξηθεί. Αυτή η αλλαγή νοοτροπίας έχει μεγαλύτερη σημασία από οποιαδήποτε μεμονωμένη ανάπτυξη ή δήλωση.

Ρεαλισμός, όχι υποχώρηση

Ωστόσο, η κλιμάκωση δεν σημαίνει απαραίτητα ρήξη. Η τουρκική στρατηγική, όπως έχει εξελιχθεί την τελευταία δεκαετία, δεν είναι απερίσκεπτη, είναι σταθμισμένη.

Μετά την τελική σταθεροποίηση άλλων περιφερειακών θεάτρων, όπως ο Περσικός Κόλπος, η Άγκυρα είναι πιθανό να επιστρέψει στο Αιγαίο και την Ανατολική Μεσόγειο. Αλλά θα το κάνει με ρεαλισμό, αποφεύγοντας ενέργειες που προκαλούν πλήρη ρήξη με την Ελλάδα, την ΕΕ ή το ΝΑΤΟ, διατηρώντας παράλληλα σταθερή πίεση μέσω νομικών αξιώσεων, ελεγχόμενων περιστατικών και σταδιακών αλλαγών επί τόπου.

Αυτή είναι η ουσία των τακτικών έντασης και όχι ο πόλεμος, αλλά η συνεχής εγγύτητα σε αυτόν.

Πέντε Δρόμοι προς την Κρίση

Μέσα σε αυτό το ευρύτερο στρατηγικό πλαίσιο, πέντε σενάρια ξεχωρίζουν ως πιθανά εναύσματα για κλιμάκωση μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας το 2026.

1. Το Αιγαίο: Η τριβή γίνεται συμβάν

Το Αιγαίο παραμένει το πιο άμεσο σημείο ανάφλεξης. Η γεωγραφία του με στενούς θαλάσσιους διαδρόμους, αλληλεπικαλυπτόμενες διεκδικήσεις και συνεχείς περιπολίες δημιουργεί ένα περιβάλλον όπου οι συνήθειες αλληλεπιδράσεις μπορούν γρήγορα να γίνουν επικίνδυνες.

Μια σύγκρουση μεταξύ σκαφών της ακτοφυλακής κοντά σε “αμφισβητούμενες νησίδες” ή μια σχεδόν αστοχία μεταξύ μαχητικών αεροσκαφών θα μπορούσε να προκαλέσει θύματα μέσα σε λίγα λεπτά. Σε ένα τέτοιο περιβάλλον, η κλιμάκωση είναι λιγότερο μια απόφαση και περισσότερο μια διαδικασία. Καταφθάνουν ενισχύσεις. Οι αφηγήσεις σκληραίνουν. Οι προειδοποιητικές βολές παρερμηνεύονται.

Ο κίνδυνος δεν έγκειται στην πρόθεση, αλλά στην εγγύτητα.

2. Ανατολική Μεσόγειος: Η Νομική Υπηρεσία Συναντά τη Θαλάσσια Ισχύ

Ο ενεργειακός ανταγωνισμός προσθέτει μια νομική και οικονομική διάσταση στη σύγκρουση. Η προσπάθεια της Τουρκίας να επισημοποιήσει τις θαλάσσιες αξιώσεις πιθανότατα θα συνδυαστεί με δραστηριότητα στη θάλασσα με αποστολές έρευνας, γεωτρήσεις και ναυτικές συνοδείες.

Μια ελληνική προσπάθεια να εμποδίσει τέτοιες επιχειρήσεις θα μπορούσε να πυροδοτήσει αντιπαράθεση. Εδώ, η κλιμάκωση καθοδηγείται όχι μόνο από τη στρατιωτική λογική αλλά και από τη νομική τοποθέτηση. Κάθε πλευρά ενεργεί όχι μόνο για να ελέγξει τον χώρο, αλλά και για να νομιμοποιήσει τις αξιώσεις.

Το αποτέλεσμα είναι μια επικίνδυνη συγχώνευση νόμου και ναυτικής ισχύος.

3. Εναέριος χώρος: Τακτικές αναχαιτίσεις, έκτακτος κίνδυνος

Οι καθημερινές αναχαιτίσεις μεταξύ ελληνικών και τουρκικών αεροσκαφών έχουν ομαλοποιήσει τον κίνδυνο. Αλλά η ομαλοποίηση προκαλεί εφησυχασμό.

Μια μεμονωμένη σύγκρουση ή ακόμα και ένας εσφαλμένα ερμηνευμένος ελιγμός θα μπορούσε να οδηγήσει στην κατάρριψη ενός αεροσκάφους. Η επακόλουθη επιχείρηση έρευνας και διάσωσης, στην οποία συχνά εμπλέκονται και οι δύο πλευρές, είναι ιδιαίτερα ασταθής. Η λανθασμένη αναγνώριση σε τέτοιες στιγμές έχει ιστορικά φέρει τους εμπλεκόμενους πιο κοντά στα πραγματικά πυρά από οποιαδήποτε προγραμματισμένη επιχείρηση.

Τα περιστατικά στον εναέριο χώρο είναι γρήγορα, ορατά και πολιτικά εκρηκτικά.

4. Κύπρος: Το πανταχού παρόν ρήγμα

Η Κύπρος παραμένει το πιο πολιτικά φορτισμένο ζήτημα. Οποιαδήποτε κλιμάκωση στο νησί είτε κατά μήκος της ουδέτερης ζώνης είτε στα ανοιχτά θα προσέλκυε αμέσως και τις δύο εγγυήτριες δυνάμεις.

Σε αντίθεση με το Αιγαίο, όπου κυριαρχεί η ασάφεια, η Κύπρος φέρει το βάρος της ιστορίας, της ταυτότητας και των ανεπίλυτων συγκρούσεων. Αυτό καθιστά την αποκλιμάκωση πολιτικά πιο δύσκολη.

Μια τοπική σύγκρουση θα μπορούσε γρήγορα να επεκταθεί σε μια ευρύτερη αντιπαράθεση στη θάλασσα και στον αέρα.

5. Ναυτικό Ατύχημα: Η Μη Προγραμματισμένη Σπίθα

Ίσως η πιο πιθανή αφορμή να είναι και η λιγότερο σκόπιμη, όπως ένα ατύχημα.

Οι ελιγμοί πολεμικών πλοίων σε κοντινή απόσταση, οι ηλεκτρονικές παρεμβολές και τα ανθρώπινα λάθη δημιουργούν συνεχή κίνδυνο. Μια σύγκρουση, ακολουθούμενη από προσβολή ή έκρηξη, θα μπορούσε να προκαλέσει θύματα και σύγχυση.

Σε τέτοιες στιγμές, η αντίληψη γίνεται πραγματικότητα. Μια αμυντική ενέργεια θεωρείται επιθετικότητα. Μια προσπάθεια διάσωσης ερμηνεύεται λανθασμένα ως απειλή. Μέσα σε λίγες ώρες, η κλιμάκωση μπορεί να είναι μη αναστρέψιμη.

Γιατί αυτή η στιγμή είναι πιο επικίνδυνη

Τρεις διαρθρωτικές αλλαγές καθιστούν αυτά τα σενάρια πιο ασταθή σήμερα από ό,τι σε προηγούμενες κρίσεις:

- **Ταχύτητα πληροφόρησης.** Τα περιστατικά δημοσιοποιούνται άμεσα, μειώνοντας το περιθώριο ελιγμών των ηγετών.
- **Συμπιεσμένα χρονοδιαγράμματα.** Τα σύγχρονα συστήματα συντομεύουν τους κύκλους λήψης αποφάσεων, αυξάνοντας τον κίνδυνο προληπτικής λήψης αποφάσεων.
- **Αποδυναμωμένοι προστατευτικοί μηχανισμοί.** Οι υπάρχοντες μηχανισμοί του NATO είναι συχνά πολύ αργοί ή πολύ πολιτικοί για να παρέμβουν σε τακτικό επίπεδο.

•

Η Λογική της Ελεγχόμενης Κλιμάκωσης

Αυτό που διακρίνει την τρέχουσα στιγμή δεν είναι η πιθανότητα πολέμου, αλλά η ομαλοποίηση της ελεγχόμενης κλιμάκωσης.

Η αναδυόμενη προσέγγιση της Τουρκίας φαίνεται να ευνοεί τη συνεχή πίεση:

- Νομική κωδικοποίηση αξιώσεων
- Μόνιμη παρουσία στη θάλασσα και στον αέρα
- Τακτικά περιστατικά που παραμένουν κάτω από το όριο του πολέμου
Η Ελλάδα, από την πλευρά της, απαντά με αποτροπή μέσω συμμαχιών, στρατιωτικής ενίσχυσης και διεθνούς νομιμότητας.

Η αλληλεπίδραση αυτών των στρατηγικών δημιουργεί ένα παράδοξο και οι δύο πλευρές επιδιώκουν να αποφύγουν τον πόλεμο, ωστόσο και οι δύο αυξάνουν την πιθανότητα κρίσης.

Πρόληψη της ολίσθησης

Η αποφυγή της κλιμάκωσης απαιτεί περισσότερα από δηλώσεις προθέσεων. Απαιτεί μηχανισμούς που λειτουργούν υπό πίεση:

- **Λειτουργικοί κανόνες συμπεριφοράς** που εφαρμόζονται στην πράξη, όχι απλώς συμφωνούνται
- **Άμεσα κανάλια επικοινωνίας** μεταξύ διοικητών σε πραγματικό χρόνο
- **Προσυμφωνημένα πρωτόκολλα έρευνας και διάσωσης** απομονωμένα από πολιτικές διαμάχες
- **Παρουσία τρίτου μέρους** για την παροχή επαλήθευσης και εξόδου από τις πίστες
- **Μια κοινή κατανόηση των κόκκινων γραμμών**, ακόμη και αν παραμείνουν ιδιωτικές

Η αποτροπή από μόνη της δεν επαρκεί. Χωρίς αυτοσυγκράτηση, η αποτροπή μπορεί να γίνει αδιαχώριστη από την πρόκληση.

Συμπέρασμα

Η Τουρκία είναι απίθανο να εγκαταλείψει τις τακτικές πίεσης το 2026. Αλλά ούτε είναι πιθανό να επιδιώξει άμεσο πόλεμο. Η πιο πιθανή διαδρομή βρίσκεται στο ενδιάμεσο. Μια διαρκής εκστρατεία νομικών, πολιτικών και επιχειρησιακών κινήσεων που αποσκοπούν στην αναμόρφωση του status quo χωρίς να ξεπεραστεί το όριο της ανοιχτής σύγκρουσης.

Αυτό ακριβώς είναι που κάνει την κατάσταση επικίνδυνη.

Οι πόλεμοι δεν ξεκινούν πάντα με αποφάσεις. Ξεκινούν σε περιβάλλοντα πυκνά, αμφιλεγόμενα και αντιδραστικά όπου τα μικρά περιστατικά έχουν μεγάλες συνέπειες. Το Αιγαίο και η Ανατολική Μεσόγειος είναι τέτοια περιβάλλοντα σήμερα.

Η πρόκληση τόσο για την Αθήνα όσο και για την Άγκυρα δεν είναι απλώς να αποτρέψουν η μία την άλλη, αλλά να διαχειριστούν τους κινδύνους που δημιουργούνται από τις δικές τους στρατηγικές. Διότι σε ένα τοπίο που ορίζεται από τακτικές έντασης, ο μεγαλύτερος κίνδυνος δεν είναι η σκόπιμη κλιμάκωση, αλλά η απώλεια του ελέγχου της.

*Ο Δημήτριος Τσαϊλός είναι απόστρατος Αξιωματικός του ΠΝ, δίδαξε επί σειρά ετών στις έδρες Επιχειρησιακής Σχεδιάσεως καθώς και της Στρατηγικής και Ασφάλειας, σε ανώτερους Αξιωματικούς στην Ανώτατη Διακλαδική Σχολή Πολέμου. Σήμερα είναι συνεργάτης και ερευνητής του **Institute for National and International Security (INIS)**, του **Strategy International (SI)** και του **Research Institute for European and American Studies (RIEAS)**.*

<https://www.anixneuseis.gr/>